

OERKREEFT IN KARRENSPOOR

Martin Soesbergen

martin.soesbergen01@rws.nl

In karrensporen en andere tijdelijke watertjes zwemmen soms bizarre diertjes rond die zo uit de oertijd lijken te komen: oerkreeftjes. En dat klopt, oerkreeftjes horen tot de oudste levende soorten op aarde. Ze maken deel uit van de groep van de kieuwpootkreeften (klasse Branchiopoda) (fig. 1, 2), waartoe ook de watervlooien behoren. Sommige van deze oerkreeftjes worden naar hun uiterlijk ‘zwemmende geraamtes’ genoemd.

FOTO RENÉ KREKELS

Figuur 1. Het oranje-blauw zwemmend geraamte *Eubbranchipus grubii*.

FOTO RENÉ KREKELS

Figuur 2. De humus-kieuwpootkreeft *Lepidurus apus*.

TIJDELIJKE WATERTJES

De oerkreeftjes zijn aangepast aan het dynamische leven in tijdelijke wateren, zoals grote karrensporen en regenplassen, ondergelopen weilanden, poelen, greppels en slootjes. De eieren van deze dieren overleven namelijk moeiteloos langere perioden van droogte en kunnen tientallen jaren levenskrachtig blijven. Ze worden meestal door de wind en soms door water verspreid. Na een flinke regenbui, komen de eieren die in kleine watertjes terecht gekomen zijn uit. De zogenaamde nauplius-larven ontwikkelen zich bijzonder snel en binnen enkele weken zijn de kreeftjes volwassen en leggen ze weer eieren – de cyclus moet rond zijn voordat het plasje opdroogt. Het grote voordeel van tijdelijke poelen is dat er geen vis leeft en dat ook andere grote rovers ontbreken.

TERUG VAN WEGGEWEEST

Na 1950 leken de dieren te zijn verdwenen uit Nederland. Groot was de verbazing dan ook toen aan het eind van de vorige eeuw weer een oerkreeft gevonden werd, en dan nog wel een voor Nederland nieuwe soort. In Zuid-Limburg vond Lei Paulssen het rood-groen zwemmend geraamte, *Chirocephalus diaphanus*. Uit Nederland was van vroeger wel het oranje-blauw zwemmend geraamte bekend, *Eubbranchipus grubii* (fig. 1). De andere twee uit Nederland bekende vertegenwoordigers van de oerkreeftjes lijken op kleine degenkrabbetjes: de leem-kieuwpootkreeft *Triops cancriformis* en de humus-kieuwpootkreeft *Lepidurus apus* (fig. 2).

Figuur 3. Vindplaatsen van a. *Triops cancriformis*, b. *Lepidurus apus* en c. *Eubranchipus grubii* in Nederland.

VOORKOMEN

De drie uit Nederland bekende oerkreeften zijn altijd zeldzaam geweest in ons land. De leem-kieuwpootkreeft is maar van een paar vondsten bekend (fig. 3a). De laatste waarneming dateert van 1947 en aangenomen moet worden dat deze soort in ons land is uitgestorven. Voor wie dat niet gelooft: augustus is de beste tijd om naar de leem-kieuwpootkreeft uit te kijken. De humus-kieuwpootkreeft is wat vaker gevonden (fig. 3b). Recente waarnemingen zijn afkomstig uit de omgeving van de IJssel bij Zutphen en Deventer. Het oranje-blauw zwemmend geraamte is bekend uit Noord-Brabant, Gelderland, Overijssel (recent) en Limburg (fig. 3c). Hij komt meestal samen met de humus-kieuwpootkreeft voor en is daarvan ook het voedsel. Het rood-groen zwemmend geraamte, de nieuwe soort voor Nederland, is alleen in twee vlak bij elkaar liggende poelen in Zuid-Limburg aangetroffen.

OERKREEFT ALS HUIDDIER

Oerkreeften spreken aan door hun uiterlijk en bijzondere levenswijze. Na de publicatie van de naamlijst van de Nederlandse kieuwpootkreeften ging dan ook bijna 90 procent van de reacties over deze soorten, en niet over de veel algemenere watervlooien. Niet zo gek, want oerkreeften worden zelfs als huisdier gehouden. Er zijn pakketten te koop, met aquarium, eieren, voedsel en substraat (fig. 4). De eieren gooi je in het water en binnen korte tijd heb je een bak vol met oerkreeften.

Figuur 4. *Triops* wordt als huisdier in de speelgoed- en aquariumwinkel en op internet te koop aangeboden.